«БЕКІТЕМІН»
Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы Қабылдау комиссиясының төрағасы
_______________ А. Жудебаев
(Ғылыми Кеңесінің 30.04.2025 жылғы отырысының №10 хаттама шешімі

7М02176 – «МҮСІН»
(Бейіндік оқыту – 1 жыл)
БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША МАГИСТРАТУРАҒА ТҮСУ ЕМТИХАНЫНЫҢ БАҒДАРЛАМАСЫ

Алматы
2025 ж.

1. **ӘЗІРЛЕНДІ**

Кайранов Е.Б. – философия докторы (PhD), «Көркемсурет» кафедрасының профессоры

2. **ТАЛҚЫЛАНДЫ**

«Көркемсурет» кафедрасының отырысы
Хаттама № 9 « 15 » сәуір 2025 ж.

«Көркемсурет» кафедрасының меңгерушісі

_________________ Б.С. Тұрғынбай

3. **КЕЛІСІЛДІ**

Ғылыми жұмыстар жөніндегі проректор _________ Халыков К.З.

Ғылыми кадрларды даярлау бөлімінің басшысы ___________ Кульшанова А.А.

Магистратура бойынша қабылдау емтиханының бағдарламасы жоғары білім берудің осыған дейінгі деңгейі (бакалавриат) бағдарламасының көлеміне сай құрастырылған.

7M02176-«Мүсін» (Бейіндік оқыту – 1 жыл) білім беру бағдарламасы магистратураға қабылдау келесі бағыттар бойынша білім алғандарға рұқсат етіледі:

5В041500 – Мүсін.
В030 Бейнелеу өнері:
6В02145 – Мүсін,
6В02186 – Мүсін.
5В041300 – Кескіндеме,
5В041700 – Сәндік-қолданбалы өнер,
5В041400 – Графика.
В073 Сәулет:
5В042000 – Сәулет өнері.
В030 Бейнелеу өнері:
6В02135 – Кескіндеме,
6В02136 – Кескіндеме,
6В02185 – Кескіндеме,
6В02138 - Кітап графикасы,
6В02187 - Кітап графикасы.

Артықшылық беріледі:

- бейін бойынша кәсіби жұмыс тәжірибесі бар тұлғаларға;
- бейін бойынша маңызды шығармашылық жобалардың авторларына, халықаралық және республикалық шығармашылық конкурстардың жүлдегерлері мен лауреаттарына;

Бейіндік бағыттағы магистратураға түрлі наградалары бар, олардың басшылығымен іске асырылған арт-жобалары бар мамандардан құжаттар қабылданады.

I. 7M02176 – МҮСІН (Бейіндік оқыту – 1 жыл) БІЛІМ БАҒДАРЛАМАСЫНА ОҚУҒА ТҮСУШІЛЕРГЕ ҚОЙЫЛАТЫН НЕГІЗГІ ТАЛАПТАР

1. Магистратураға тапсырушының келесідей түсінігі болуы керек:

- Қазақстан мен шетелдегі жоғары білім берудің заманауи жүйесі туралы, дамуының негізгі беталысы, білім берудің маңызды парадигмалары жайлы;

- ғылыми зерттеудің әдістері мен ұжымдық ғылыми-зерттеу жұмысын ұйымдастыру туралы, жоғары мектептегі ғылыми-әдістемелік пен оқу-әдістемелік жұмыстың негізі туралы;

- заманауи жоғары мектеп туралы теориялық білімдер кешенін игеру арқылы кәсіби-педагогикалық қызметі жөнінде, жоғары оқу орнындағы білім беру үдерісін ұйымдастыру әдістері мен түрлері жөнінде.

Білу керек: бейнелеу өнері саласындағы ғылыми зерттеудің негіздерін, заманауи мүсін дамуының негізгі жетістіктері мен үрдістерін, мүсін өнеріндегі кәсіби қызметтің өзекті мәселелерін.

Қолынан келуі қажет: өзінің қорытындылары мен білімдерін накты әрі анық жеткізу, және оларды бейнелеу өнері саласында дәйектеу, заманауи мүсін өнеріндегі өзекті мәселелер мен жаңа үрдістерді талдау, кәсіби мақсаттар үшін мүсіннің тарихы мен теориясының практикалық білімін қолдану, осы салада талдаудың эксперименталды әдістері мен тарихи материалдың синтезін пайдалана отырып өздігінше зерттеулер жүргізу.

Дағдылары болуы керек: өзінің әлеуметтік-тұлғалық сипаттары мен кәсіби құзырлықтарының барлық жиынтығын толыққанды пайдалану негізінде мүсіннің тарихы мен теориясы саласындағы жүйелі-бүтіндік міндеттерді шешетін кәсіби дағдылары, өткен тарихи заманды бағалауға қатысты сұрақтар бойынша өз көзқарасы мен пікірі болу керек.

Құзыретті болу керек: кәсіби қызметті іске асыру барысында стратегия мен тактиканы дәйектеу сапасының иесі болуға, бейнелеу өнерін игеруде теориясы мен практикасының өзекті сұрақтары бойынша өзінің жеке көзқарасын айтып жеткізе білуге; білімді шығармашылық тұрғыда пайдалану, логикалық пен сын тұрғысында ойлануға; талдау, сендіре білу мен дәлелдей білу, ғылымның, білімнің, мәдениеттің және әлеуметтік саланың қажеттіліктеріне байланысты өзара байланысқан іргелі мен инновациялық тұрғыда алған білімді кәсіби қызметін жүзеге асыру кезінде сауатты пайдалана білуге.

1. Қабылдау емтиханына «Магистратура мен PhD докторантураға қабылдау туралы Ережеге» сәйкес келесі емтихан түрлері кіреді:

- Ауызша емтихан (таңдалған билетке жауап беру);

- Реферат қорғау. Реферат мүсіннің базалық пәндер кешені пәнаралық негізде құрылынып ұсынылған тақырыптардың бірі немесе түсушінің еркін тақырыбы бойынша алдын ала орындалады.

«Мүсін» пәні

Мақсат: магистратураға тапсырушылар арасынан 7М02176-«Мүсін» білім бағдарламасы бойынша оқуға құзырлық пен дайындық деңгейін анықтау, және де мүсін бойынша практикалық дағдылары бар ғана емес, сонымен қатар, әлемдік пен отандық мүсіннің теориясы мен тарихы саласында көбірек дайындалғандарды анықтау.

Міндеттер: таңдалған билетте көрсетілген сұрақтарға жауап беру арқылы, және де қажет кезде қойылған сұрақтарға жауап беру арқылы:

- мүсінші-бакалаврдың көркемсуреттік даярлану кезінде қалыптасқан ғылыми-шығармашыл әлеуетін,
- әлемдік пен отандық мүсіннің теориясы мен тарихы саласында кәсіби білімін игергендігінің деңгейі;
- отандық мүсін дамуының өзекті мәселелерін іздеп анықтай білетін;
- Тәуелсіздік кезеңіндегі Қазақстан мүсін өнерінің заманауи дамуы туралы білім деңгейі.

7М02176-«Мүсін» білім бағдарламасы бойынша емтихан сұрақтарының тізімі:

1. Мүсін бейнелеу өнерінің бір түрі ретінде.
2. Ежелгі заманнан бері тұрақты дамып келе жатқан және Қазақстанда сақталған дәстүрлі монументалды өнері.
3. Мүсін түрлері, олардың сипаттамалары.
4. Мүсін техникасы. Мүсін материалдары.
5. Ежелгі Еуразия көшпенділерінің бейнелеу өнеріндегі «аң» стилі.
6. Мүсін жанрлары, олардың жіктелуі.
7. Мүсіндік образдың пластикалық тілі, оның негізгі ерекшеліктері.
8. Ежелгі заманнан бері Қазақстан аумағында болған дін түрлері және олардың монументалды өнердің дамуына әсері.
9. Көлемді және бедерлі пішінді түсіндіру әдістері.
10. Мүсін, сәулет синтезі, синтездің басқа түрлері.
11. Тамғалы Ғибадатханасы. Ескерткіштің Қазақстан мәдениетіндегі маңызы.
12. Жұмсақ мүсіндік материалдардың сипаттамасы.
13. Балшықтың мүсіндік материал ретіндегі қасиеттері. Модельдеу үшін сазды дайындау әдістері.

14. ЮНЕСКО тізіміне енген Қазақстан аумағындағы ежелгі монументалды өнер нысандары.
15. Пластилиннің мүсіндік материал ретінде қасиеттері.
16. Гипстің мүсіндік материал ретінде қасиеттері.
17. Қазақстанның дәстүрлі монументалды өнері ретінде дамыған орта ғасырлардағы ескерткіштер.
18. Қатты мүсіндік материалдардың сипаттамасы.
19. Тастың пластикалық қасиеттері, оның түрлері.
20. Батыс Қазақстан, Маңғышлақ монументалды өнерінің ежелгі мемориалдық ескерткіштері.
21. Ағаштың пластикалық қасиеттері, оның түрлері.
22. Барельеф, рельеф, дөңгелек мүсін ерекшеліктері мен айырмашылықтары.
23. Қазақстандық кәсіби монументалды өнердің дамуы: кезеңдері мен түрлері.
24. Мүсіннің функционалдық маңызы.
25. Ежелгі мүсін (Грекия).
26. Қазақстан аумағында монументалды-сәндік кескіндеме дамыған XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың сәулеттік нысандары.
27. Мүсіндік жұмыстарға арналған құралдар.
28. Мүсіндегі пішінге ауыстырылатын және соңғы материал.
29. XX ғасырдың басында жоғалып кеткен дәстүрлі монументалды өнер түрі.
30. Саябақ мүсіні және оның қалалық ландшафтты ұйымдастырудағы маңызы.
31. Металда мүсін құю кезеңдері.
32. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның кәсіби монументалды өнерінің қарқынды дамуы: рөлі мен маңызы.
33. Мүсіндік материалдардың түрлері.
34. Формопластта қалыптау әдісінің қолданылуы.
35. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның кәсіби монументалды өнерінің дамуына зор үлес қосқан белгілі мүсіншілер.
36. Бюсттік ескерткіш сәулеттік ортада. Қазақстанның әйгілі бюсттік ескерткіштері айтылу керек.
37. Алматы қаласындағы Тәуелсіздік монументінің композициясы. Жасалу тарихы мен авторлары.
38. Астана қаласындағы «Қазақ елі» монументінің композициясы. Жасалу тарихы мен авторлары.
39. Мемориалдық ескерткіштердің мақсаты. Қазақстанның белгілі мемориалдық ескерткіштерін айтып шығу.
40. Сақтың аң стилі. Сақ мүсінінің мысалдары.

41. Қазақстан тәуелсіздігінің алғашқы онжылдығында ерекше дамыған кәсіби монументалды өнер түрі. Нысандардың мысалдарын келтіріп, авторларын айту керек.
42. Мүсін түрлері, мүсін туындыларының әртүрлі жанрда орындау баырысында қолданылатын материалдар.
43. Ежелгі түркі Балбал мүсіні.
44. Рельеф, барельеф, рельеф және дөңгелек мүсін. Айырмашылық ерекшеліктері.
45. Шағын пішіндегі мүсін (өлшемі, материалы, сюжеті).
46. Қазақстанның дәстүрлі және кәсіби мүсінінің қалыптасу кезеңдері.
47. Х. Наурызбаевтың шығармашылығы.
48. Мүсіндегі жанрлардың жіктелуі.
49. Мүсіндік рельефтік түрлері.
50. Қазақстан Тәуелсіздігі кезеңінің монументалды ескерткіштері.
51. Қазақстанның заманауи мүсіні (жас мүсіншілердің авторлық туындылары).
52. Қазіргі заманғы мүсіннің негізін қалаушы О.Роден. Негізгі жауһарлары.
53. Мүсіндік туындыны монументалды көлемге үлкейту әдістері.
54. Б. Микеланджелоның «Давид» монументалды мүсіні. Жасау тарихы, ерекшеліктері.
55. Су байланысымен қолданылатын мүсіндік материалдар.
56. Готикалық мүсін. Атақты еуропалық готикалық соборларды атау керек.
57. Монументалды мүсін: формалары және оның мақсаты.
58. Станоктік мүсін: функционалды, эстетикалық мақсаты.
59. Алматы қаласындағы «Тәуелсіздік» ескерткішін қоршап тұрған мүсін түрі және сипаттамасы.
60. Қазақстандық мүсінші Б. Әбішевтің шығармашылығындағы монументалды туындылар.
61. Монументалды-сәндік мүсін: оның функционалды және эстетикалық мақсаты.
62. Мүсінші Е. Мергеновтың шығармашылығы.
63. А. Жумабаев шығармашылығындағы стилистикалық ерекшеліктер.
64. Мүсінші Е. Сергебаевтың шығармашылығы.
65. Мүсінші В. Рахмановтың шығармашылығы.
66. Отандық мүсіншілерінің шығармаларындағы Қазақстан тарихының көрінісі XX ғ. екінші жартысы - XXI ғ. басы.
67. Мүсінші Төлеген Досмағамбетов шығармашылығындағы портреттік жанр.
68. Ресей академиялық жоғары мектебінің тұңғыш қазақ мүсіншісі Т. Досмағамбетовтың кеңестік кезеңдегі монументалды туындылары.
69. Қазақстанның Тәуелсіздік кезеңіндегі салт атттылы ескерткіштері.

70. Рысбек Ахметовтың шығармашылығындағы шамот керамикасы.
71. Мүсінші М. Айнековтың республикадағы және шетелдегі шығармашылығы.
72. Қазақстанның кеңестік кезеңіндегі станоктік мүсін (XX ғасырдағы қалыптасу бастаулары мен дамуы).
73. Қазақстанның кеңестік кезеңіндегі монументалды мүсін (XX ғасырдағы қалыптасу бастаулары мен дамуы).
74. Тәуелсіздік кезеңдегі монументалды мүсін өнерінің дамуы (Т. Жүргенов ат. ҚазҰӨА түлектерінің қатысуымен жасалған ескерткіштер);
75. XXI ғасырдың басында Қазақстандағы мүсін өнері дамуының жаңа бетбұрыстары (қоғамдық ортаның заманауи урбанизациялануы).

Әдебиеттер тізімі:

1. В. Блаватский. Греческая скульптура. Издательство. Б.С.Г.- Пресс, 2008 г.
2. Сергей Мусский. 100 великих скульпторов. Издательство. Вече. 2002 г.
3. Патрик Бейд, 1000 шедевров. Скульптура. Издательство. Азбука, Азбука-Аттикус. 2014 г.
4. Степанов А. Искусство эпохи Возрождения Италия XIV-XV вв. – СПб. 2003 г.;
1. Койчуманов Т.О. «Мүсінші Марат Әйнековтің шығармашылығы мен отбасы» жеке кітап, Алматы: - 2016, Б. 154 ;
2. Беккулова С. Корни икрона: о творчестве известного скульптора М.Айнекова. Еива, 2005 г., № 12, с. 126-133 ;
3. Валиханов Ш. Рождение Монумента Независимости // Архитектурный журнал «Кумбез». – Алматы: Кумбез, 1998. - №3. – С. 16 ;
4. Ергалиева Р.А. Основные тенденции развития монументальной скульптуры Казахстана периода независимости // сб. искусствоведческих статей «Изобразительное искусство Казахстана. Период независимости». – Алматы: Арда, 2011. – 344 с.;
5. Шарипова Д.С. Актуализация мифологической картины мира и идеи гражданского служения в монументальной скульптуре Казахстана периода независимости // сб. научных статей «Тәуелсіздік идеясы және көркем мәдениет». – Алматы: Арда, 2011 – С. 43 ;
6. Шайкен Ж. Изобразительное искусство. Монументальная скульптура – искусство пластики // История искусств Казахстана: очерки. – Алматы: КазНИИКИ, 2004. – Т.2. – 530 с. ;

7. Ахметова Э.Р. Основные направления развития скульптуры Казахстана второй половины XX – начала XXI века / дисс. канд. искусств-я, г. Санкт-Петербург: СПбГАИЖСА им. И.Е. Репина, 2015 – 253 с. ;
8. Елдес Д. Еркин Мергенов, или трагедия художника в Казахстане / Қазақ үні газеті, 17.11.2016 г., https://www.qazaquni.kz/2016/11/17/60673.html ;
9. Елдес Д. Статуя Золотого человека: восемь граней национального талисмана / Қазақ үні газеті, 14.12.2016 ж. / https://www.qazaquni.kz/2016/12/14/61987.html ;
10. Мастера изобразительного искусства Казахстана. 4 выпуск. / Ергалиева Р.А., Труспекова Х.Х., Шарипова Д.С. и др. / – Алматы: ИД «Жибек Жолы», 2009. 200 с., иллюстр.
11. История казахского искусства. В 3-х томах. Том 3: Искусство Казахстана нового и новейшего времени. – Алматы, «Арда», 2009. – 869 с., илл.
12. Монументальное искусство Казахстана: альбом / автор-сост. Н.М. Вул. – Алма-Ата: Өнер, 1989. – 152 с., илл.
13. Барманкулова Б. История искусств Казахстана. в 3-х т. – Алматы: «Өнер», 2011. том 3.: Живопись. Графика. Скульптура. – 192 стр.
14. Ерғалиева Р.А. Становление образа героя в казахской скульптуре сквозь призму традиционных критериев // этнокультурные традиции в современном искусстве Казахстана. Живопись. Скульптура. – Алматы: НИЦ «Ғылым», 2002 – 183 с.
15. Мүсін өнері Әлемдік өнертану. Үш томдық. 2-т.: Бейнелеу өнері. - Алматы: Өлке, 2008 ж. - 304 б.
16. Қазақ өнері: 5 томдық. IV том: Мүсін. Монументальді сәндік өнер: альбом, - Алматы: Елнұр, 2013. - 176 б.
17. Аязбеков Ж. «Хакімжан Наурызбаев – асқақ дарын, дара тұлға», мүсінші Т.Бинашевпен сұхбат. - Қостанай қ.: «Қостанай таңы» газеті, 30.07.2014 ж., http://kostanaytany.kz/archives/5062
18. Тлеубердина, З. «Мухтар Ауэзов меня сильно отругал». Воспоминания о жизни скульптора Х. Наурызбаева. 27.08.2019, https://mix.tn.kz/mixnews/muhtar-auezov-silno-otrugal-vospominaniya-jizni-skulptora-377332/
19. Сабитов А. Р. Еркин Мергенов альбом-монография – Алматы: Комплекс, 2003. – 122 с., - составитель и соавтор (совместно с Д. Амантаем)
20. Сабитов А. Р. Еркин Мергенов (альбом-монография) – М.: Соцветие, 2008. – 131 с. (совместно с А. Кодаром)
21. Скаков Нариман. 14 эссе о скульптурах Еркина Мергенова. – Алматы: Интерпринт,2010. – 190 с.
22. Еркін Мергенов. Ретроспектива / құраст. А. Мергенов, – Алматы: RUAN баспа компаниясы, 2020. – 80 б. / текст. Н.Н.Еженова/ - Қазақша, орысша

23. «Мансуров Мурат Амангельдиевич - скульптор, художник». ТОО Қазақстан Көркем Комбинаты «КазАрт», Акмолинская обл. / https://kaz-art.kz/page/hudozhniki
24. Ли К.В. «Скульптура в Contemporary art. Искусство далога». Eurasia Sculpture Biennale. Алматы, Елнұр, 2017 – 80 стр.
25. Ахметова Е.Р. «Стимпанк в Казахстане» // Кастеевские чтения: материалв научно-практической конференции, – Алматы, 2016. 262с
26. Котломанов А.О. Скульптура Генри Мура в контексте проблематики современного монумента// Научная статья №3. 2013. 505-509 стр.
27. Бөкеш Т. «Заманауи Қазақстан өнерінің қала кеңістігіне әсері (Арбатфест фестивалі негізінде)». – Алматы. 2020. 96 б.
28. Хасанова А. Мүсін өнерінің халықаралық бинналесі. Каталог. – Алматы, Елнұр, 2017. 10 б.
29. Казарян Э. «Казарян – счастливый художник?». 26 Сентябрь. 2019// https://inbusiness.kz /ru/news/kazaryan-schastlivyj-hudozhnik.
30. Михайлова Е. Contemporary art: казахстанский филиал. Отношение к
31. Скульптуры животных из металлолома в стиле стимпанк https://cameralabs.org/8293-skulptury-zhivotnykh-iz-metalloloma-v-stile-stimpank;
32. В Астану съедутся знаменитые дизайнеры, скульпторы и архитекторы. 26 сентября 2016 г. https://bnews.kz/ru/news/kultura/v_astanu_sedutsya_znamenitie_dizaineri_skulptori_i_arhitektori ;
33. Оксана Языджы Парк скульптуры-музей под открытым небом. Проект ГМИ РК имени А. Кастеева, сентябрь-октябрь 2013 https://yvision.kz/post/365531 ;
34. На улицах Алматы появились новые арт-объекты. 03.10.2018. http://www.bostandyk.almaty.kz/events/03-10-2018-na-ulitsakh-almaty-poyavilis-novye-art-obekty/?lang=ru ;
35. Қазақстанның заманауи мүсінінің даму ерекшеліктері / жәдігер Қылышбайұлы Кенбай. - Мәтін: тікелей // Жас ғалым. — 2016. — № 8.2 (112.2).- Б.75-78. - URL: https://moluch.ru/archive/112/28325 / (10.05.2021).
36. Ибрагимова, А.Ф. Принципы расположения городской скульптуры в открытых общественных пространствах архитектурной среды. // Междун. научн.-практ. конфер. «Теория и история архитектуры, реставрация и реконструкция историко-архитектурного наследия». – Казань: Известия КГАСУ, 2017, № 3 (41).

37. Еробкин И. А. Монументальная скульптура и её значимость в процессе образования // Концепт. – 2015. – Спецвыпуск № 18. – ART 75247. – 0,39 п. л. – URL: http://e-koncept.ru/2015/75247.htm. – Гос. рег. Эл № ФС 77-49965. – ISSN 2304-120X./ ;
38. Изобразительное искусство Казахстана в контексте мирового художественного процесса. - Алматы: ИЛИ МОН РК, 2017. - 312 с.
39. История казахского искусства. [Текст]. Т.3. Искусство Казахстана нового и новейшего времени. - Алматы: Арда, 2013.- 864 с.
40. Синтез искусств в изобразительном искусстве Казахстана XX-XXI веков [Текст] / отв. за выпуск А.Б.Кенджакулова, А.Т.Еспенова.- Алматы: ИЛИ МОН РК, 2017.- 328 с.
41. Кайранов Е.Б. Современное монументальное искусство Казахстана: традиции и новаторство: Монография. – Алматы: CopyLand, 2018 г., 240 с.
42. Мусабаев Т.Т., Иманжанова К.К. Сакральные объекты Казахстана как фактор развития национального духовного сознания. // Вестник науки и образования, № 23(77). РФ. Часть 1. 2019. С. 14-19. – URL: https://cyberleninka.ru/article/n/sakralnye-obekty-kazahstana-kak-faktor-razvitiya-natsionalnogo-duhovnogo-soznaniya
43. Культовые исторические объекты Алматы, которые вошли в сакральную географию Казахстана. 15.08.2017. – URL: – URL: https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/kultovyie-istoricheskie-obyektyi-almatyi-kotoryie-voshli-324319/ (дата обращения: 18.04.2022 г.)
44. Елдес Д. Статуя Золотого человека: восемь граней национального талисмана. 14.12.2016 ж. / qazaquni.kz. – URL:https://qazaquni.kz/rukhaniyat/61987-statuya-zolotogo-cheloveka-vosem-gran
45. Мусин М. Синтез и преемственность в современном изобразительном искусстве Казахстана // Актуально об актуальном: сборник статей о современном искусстве (Алматы, 2000 ж. қазан-қыркүйек). – Алматы: Өнер, – Кітап 1. 32-35 б.